ښوونکو ته د استوګنو پر [ځانګړو شوو] نومرو ګېډه اچول شوې

Author: Fareed Tanha

د استوګنو د ستونزو په هوارولو کې د حکومت د پلان په وړاندې خنډونه رامنځته شوي دي.

د پروان ولایت ښوونکو شکایت کړی، چارواکي د خپلو ورکړل شوو ژمنو په سرته رسولو کې پاتې راغلي او نشي کولای هغوی ته د استوګنو نومرې چمتو کړي.

پر ځای یې ځایي زورواکو او د هغوی ملاتړو د حکومت د اوږدې مودې پروګرام له خوا ښوونکو ته پر سلګونه هکتاره ځانګړې شوې ځمکې ګېډه اچولې.

د پروان چارواکي وایي، زور یې نه رسیږي چې غصب شوې دولتي ځمکې بېرته په زوره تر لاسه کړي.

په ۲۰۰۸ کال کې د ښوونې او روزنې په ډګر کې د کار کولو لپاره د خلکو د هڅونې په موخه افغان حکومت ویټبله چې ښوونکو ته د استوګنې د کورونو د جوړولو لپاره ۳۰۰ مربع متره ځمکه وویشي.

د هېواد په بېلا بېلو برخو کې د لسګونو استوګنځایونو د جوړولو لپاره پلانونه تر لاس لاندې ونیول شول، خو ډېر ژر د پروګرام په وړاندې ستونزې رامنځته شوې. ځایي ملېشو او یا له زورواکو سره تړلو افرادو د ځمکې د تر لاسه کولو په موخه پر دولتي ځمکو ګېډه واچوله.

ولسمشراشرف غني تېر کال د ښوونکې د نړیوالې ورځې د لمانځلو په غونډه کې ژمنه وکړه چې د ښپږو میاشتو په اوږدو کې به د استوګنې نومرې وویشل شي. دا پروسه لا تر اوسه عملي شوې نه ده.

د پروان د هوفیان شریف د ښوونځې ښوونکي، ۵۰ کلن عبدالروف تر اوسه نومره نه ده تر لاسه کړې. دوه کاله وړاندې ورته له نورو ښوونکو سره په ګډه د کور د جوړولو په موخه د ځمکې ژمنه ورکړل شوې وه.

خو له ځایي زور واکو سره تړلو افراد د هغوی په نومرو منګولې ښخې کړې، عبدالروف اړ شو په چاریکارو کې یو زوړ کور په کرایه ونیسي او د خپلې کورنۍ له ۱۲ تنو غړو سره پکې واړوي.

عبدالروف، چې له تېرو ۲۵ کلونو راهیسې د ښوونکې په توګه دنده ترسره کوي، وایې احساس کوي چې هېر شوی دی.

هغه وویل: «ښوونه او روزنه د یوه هېواد د راتلونکې بنسټیزه ډېره ده. خو په افغانستان کې ښوونکو ته پام نه اړول کیږي او آن پر حقونو یې سترګې پټیږي.»

په پروان کې د چاریکارو د ښار شمال ته په ۲۰۱۱ کال کې د لومړي ځل لپاره په ۲۰۰۰ هکټاره ځمکه کې د ښوونکو ښارګوټی جوړ شو.

د پروان د پوهنې رئیس، زلمي شهید وویل، په پام کې دي چې په روان کال کې د ولسمشر د فرمان له مخې د کورونو د چمتو کولو د دغه پروژې په دویم پړاو کې د استوګنې نورې نومرې هم وویشل شي

د دغه ځمکې شاوخوا ۴۰ سلنه غصب شوې او د پوهنې ریاست د هغې په وړاندې د کوم ګام پورته کولو وس نه لري.

په پوهنې وزارت کې د ښوونکو د ښارګوټې مسؤول، محمد جبیب خوستي وویل، دا یوه عمومي ستونزه ده. نوموړي وویل، تر اوسه د هېواد په ۲۶ ولایتونو کې د ښوونکو ۹۶ ښارګوټي جوړ شوي دي.

د دغو ځمکو دریمه برخه یې د ځایي زورواکانو له خوا نیول شوې. وزارت نشي کولای بېرته یې کنترول تر لاسه کړي.

خوستي وویل: «موږ په پروان ولایت کې له ورته ستونزې سره مخ یو. موږ پروان ولایت ته د دغه ستونزې د هوارۍ لپاره یو پلاوی استولی، خو لا تر اوسه یې د هغوی له منګولو څخه ځمکه بېرته نه ده خلاصه کړې.»

شهید وویل، د هغه چا نومونه ټولو خلکو ته ښه څرګند دي چې په پروان ولایت کې یې پر دغه ځمکه ګېډه اچولې ده.

نوموړي وویل: «د حکومت د ټولو ریاستونو په ګډون هرچا ته څرګنده ده چې پر ځکمه باندې چا په ناقانونه توګه ګېډه اچولې ده. موږ خپل پولیس نه لرو چې د دغو خلکو په وړاندې مقابله وکړو. د پروان د ولایت مقام، امنیتي ځانګو او د څارنوالۍ دفتر ته مو په دغه اړه لیک استولی او پر دې ستونزې مو خبر کړي دي.»

نوموړي په دوام وویل، تر اوسه په دې اړه کوم ګام نه دی پورته شوی او پر ځای یې ستونزه نوره هم پراخه شوې ده.

شهید وویل: «ښوونکو ته د استوګنو د بېلو شوو نومرو تر څنګ په پروان ولایت کې په پوهنې وزارت پورې نوره اړونده ځمکه، لکه پارکونه او شنې سیمې هم د زورواکو افرادو له خوا غصب شوي دي.»

د پروان ولایت د ځمکو د خپلواک ریاست رئیس، حمیدالله امیري له دې سره موافق دی چې وضع له ګورت څخه وتلې ده.

هغه وویل: «نه یوازې د ښوونکو د ښارګوټې ځمکه په ناقانونه توګه غصب شوې، بلکې د پروان په مرکز او ولسوالیو کې پر نورو حکومتي ځمکو هم ګېډه اچول شوې ده.»

امیري وویل، په ناقانونه توګه له ۲۵ زره هکټاره دولتي غصب شوې ځمکې څخه سږکال زموږ ریاست پنځه زره هکټاره بېرته تر لاسه کړې ده.

امیري وویل، دا ځمکه موږ ته ډېره گرانه پرېوتې ده، ځکه شخصا ورته د مرگ گواښونه رسېدلي دي.

د چاریکارو ښار اوسېدونکي، خواجه روح الله صدیقي وویل، د ځمکو په دې غصب کې له پخوانیو جهادي قوماندانانو سره تړلې ملېشې لاس لري. د پروان ولایت د امنیت او عدلیې ریاستونه له ډېره ډاره له دغو ډلو سره منگولې نشي لگولی.

د پروان ولایت والي محمد عاصم هم وویل، د ځمکو غصب کوونکي له مصوونیت څخه په گټه دغه کار ته لاس اچوي.

هغه وویل: «ځینو افرادو په درغلو اسنادو دولتي ځمکه پلورلې ده.» نوموړي زیاته کړه، له امنیتي ځواکونو سره د نښتو د مخنیوي په خاطر د ودانولو کارونه زیاتره د شپې له خوا سرته رسیږي. له بلې خوا د عملي گامونو پورته کول ډېر ستونزمن کار دی.

هغه ادعا وکړه، چې هم د پارلمان او هم د ولایتي شورا غړي د ځمکو په غصب کې لاس لري. هغوی د چارواکو د ډارولو لپاره خپلې شخصي ملېشې کاروي او هر کار ته لاس اچوي. هغه په دې اړه د چا د نامه له اخیستلو ډډه وکړه.

د پروان ولایتي شورا مشر، غلام بهاوالدین جیلاني وویل، داسې کوم لاسوندی نشته چې څرگنده کړي د شورا کوم یو غړی د ځمکې په ناقانونه غصب کې لاس لري. نوموړي له نورې تبصرې ډډه وکړه.

د پروان د امنیې قوماندان، محمد زمان مموزي وویل، «فرصت طلبه افراد» له ترینگلې وضعې او د واک له تشې څخه په استفادې په پروان کې حکومتي ځمکې په ناقانونه توگه غصبوي.

هغه وویل: «موږ د پروان د پوهنې له ریاست له خوا د حکومتي ځمکې د غصب په اړه یو رسمي لیک تر لاسه کړی، خو د ځینو مشخصو دلایلو له مخې د دغه ځمکې بېرته تر لاسه کول ستونزمن کار دی.» نوموړي په دوام وویل، پر دغو ځمکو، په تېره بیا پرهغو ځمکو، چې د ښوونکو د استوگنې د کورونو لپاره بېلې شوې، د ودانیو جوړول په بېړه دوام لري.

مموزي په دوام وویل، د شخصي کورونو او ودانیو ورانول او خاوندانو ته یې تاوان ورکول له دې امله هم ستونزمن کار دی چې ودانه شوې ځمکه زورواکو اشخاصو لاندې کړې ده.

هغه وویل: «د دې لپاره چې دا ستونزه په راتلونکې کې هواره شي، حکومت ښایي حکومتي ځمکه په ښاري پلان کې شامله کړي او د استوگنې ځمکه [نیغ په نیغه] پر خلکو وویشي.»

د پروان ځایي چارواکي د دې پخلی کوي چې هغوی حالات څېړي.

د پروان د استیناف څارنوالۍ رئیس، عبدالحفیظ اصولي وویل: «موږ ته حکومتي ځمکې د غصب په اړه د پروان د پوهنې د ریاست یو رسمي لیک رارسېدلی. زموږ څېړنې لا پای ته نه دي رسیدلي او تر اوسه پورې څوک بندي شوی نه دی.»

نوموړي ومنله چې «د زورواکو افرادو له خوا د ښوونکو د ښارگوټي غصب په هېواد کې پر یوې سترې ننگونې او سترې ستونزې اوښتی دی.»

د نورو ښوونکو په څېر د نعمان په لېسه کې د پروان د بگرام د ولسوالۍ د قلعۍ خواجه د کلي د ٥٦ کلن بشیر احمد امید ښوونکي وویل، ناڅرگنده وضع د هغوی د کار پر وړاندې ستر خنډ دی.

هغه وویل: «پنځه ویشت کاله کیږي چې په پروان ولایت کې د ښوونکي دنده سرته رسوم، خو بېکوره یم. د پروان د پوهنې ریاست ته مې په دې اړه د ښوونکو د ښارگوټي په دویم پړاو کې د ۳۰۰ متر مربع ځمکې د تر لاسه کولو لپاره یو غوښتنلیک وړاندې کړ، خو دا سیمه زورواکو افرادو لاندې کړې ده. زه او کورنۍ ې تر اوسه پورې بېکوره یو.»

امید وویل، دغه کار نه یوازې هغه او د هغوی کورنۍ تر فشار لاندې راوستي، بلکې د هغه زده کوونکي یې هم تر فشار لاندې راوستي دي.

نوموړي په دوام وویل: «یو ناڅاپه مې [د تدریس پر مهال] په ټولگي کې په فکر کې گرځي چې موږ بېکوره یو، تر دې کچې نهیلی کیږم، چې پرتدریس مې اغېز کوي.»

Location: افغانستان
Topic: Education
Reconstruction
Focus: Afghanistan: Supporting Investigative Reporting & Civil Society

---

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%DA%9A%D9%88%D9%88%D9%86%DA%A9%D9%88-%D8%AA%D9%87-%D8%AF-%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D9%88%DA%AF%D9%86%D9%88-%D9%BE%D8%B1-%DA%81%D8%A7%D9%86%DA%AF%DA%93%D9%88-%D8%B4%D9%88%D9%88-%D9%86%D9%88%D9%85%D8%B1%D9%88-%DA%AF%DB%90%DA%89%D9%87